

**Висвітлення деяких питань видавничої справи
древнього Острога у дослідженні Л. І. Владимірова
“Загальна історія книги” (1979)**

Не тільки в прибалтійській Литовській Республіці, а й у світовому професійному книжному товаристві Льва Івановича Владимірова (1912-1999) ще при житті з достоїнством гучно величали Рицарем Книги, Великим Книжником, Бібліоманом, Корифеєм бібліотечно-інформаційної справи, Людиною, яка зачарована книгою. І це, як підтверджують фахівці з багатьох країн, хто його особисто знав чи з ним працював, як і нинішні його послідовники, було цілком заслуженим і справедливим.

Народився він у м. Тельшій в династії інтелегентів, де були вчителі, лікарі, юристи, інженери, а від покоління до покоління передавалися головні життєві моральні цінності з глибокою повагою і любов'ю до книги [1]. Дитячі роки пройшли у Шяуляї і Шулуті, де вчився у гімназіях, а вищу освіту здобув у Каунаському університеті. Пізніше незмінно в 1948-1963 роках працював директором бібліотеки Вільнюського університету – однієї із найдавніших і найбагатших академічних книгозбірень Східної і Центральної Європи. У 1964-1970 роках очолював бібліотеку ім. Д. Хаммершельда Організації Об'єднаних Націй у Нью-Йорку, а, повернувшись на батьківщину, ще до 1990 року завідував кафедрою наукової інформації цього ж університету, був видатним діячем Міжнародної асоціації бібліотечних асоціацій і установ (ІФЛА).

Він є автором кількох дослідницьких видань і численних статей у різних тематичних збірниках і журналах [2] із різних питань розвитку книжкової справи у світі від найдавніших періодів до новітніх часів. Але серед них провідне місце займає “Загальна історія книги” (1979), яка спочатку вийшла литовською мовою у Вільнюсі, а через десять років перекладена на російську мову, – у московському видавництві “Книга” 1988 року тиражем 30 тисяч примірників [3]. Вона охопила історію книговидавничої справи від самого зародження писемності до епох Середньовіччя і Відродження, а також і XVII століття із усією її проблематикою. Це був лише перший том. А другий, котрий залишився в рукописному вигляді, повністю присвячений XVIII століттю. Він ще чекає свого видавця-патріота.

Більше про цю неординарну людину і оцінку її тривалої наполегливої подвижницької праці можна дізнатися із книги “Бібліотековеденню нужны признание и любовь: воспоминание о Льве Владимірове”, яка

вийшла у Вільнюському університеті в 2005 році і містить майже 30 спогадів тих, кому в різні роки доля подарувала можливість працювати з професором, вчитися у нього, зустрічатися з ним [4], майже щоденно спостерігати за його невтомною науково-дослідницькою роботою.

У “Загальній історії книги” увага приділена, серед багатьох інших, і Острозькій друкарні, яка, на думку автора, “була... обладнана краще, ніж львівська”, бо мала “власний паперовий млин”, “була краще забезпечена шрифтами, орнаментальні прикраси випущених нею книг багатші, ніж у львівських виданнях”, хоча “обидві друкарні широко використовували шрифти і орнаменти фєдоровських видань” [5].

Лев Владиміров із пафосом пише про “одного із найзнаменітїших, найвпливовїшого і найбагатшого українського великого князя Костянтина Костянтиновича Острозького, союзника Г. Ходкевича у боротьбі з унією”, котрий “у своїй резиденції в Острозі на Волині створив вогнище ... православного книгодрукування”. Автор твердо відстоює думку, що його підтримка була не “капризом багатого магната”, який хотів “пограти у книговидавництво, використовуючи для цього “слугу” І.Фєдорова. Це неправильно, бо князь Острозький мав патріотичне бажання відстояти у наслідувану від батьків і дідів віру, використовуючи для цього школу і друкарню. До того ж в Острозі Іван Федоров був не “служогою”, а “служебником”, тобто службовцем князя – для виконання адміністративних зобов’язань набиралися найперше лише представники шляхти” [6].

Дослідник пише про першу острозьку книгу “Буквар” (1578), ілюструється його перша сторінка, називає його “єдиним, хоча і різноманітним за змістом навчальним посібником”, метою якого “було дати учневі комплекс початкових знань і навиків у писанні і читанні на церковнослов’янській і грецькій мовах” [7], “Книгу Нового завіту...” (1580), “Хронологію” Андрія Римши і знамениту острозьку “Біблію” (1581), детально описує її, теж давши ілюстрацію на цілу сторінку, про інші подальші видання, коли Іван Федоров взимку 1582 року виїхав із міста [8], а їх вийшло аж 15 назв.

Автор згадає не лише діячів, названих вище, а й Герасима Смотрицького, Тимофія Михайловича, Гриня Івановича, Василя Суразького, Христофора Філарета, а ще українських дослідників книговидання в Острозі Я. Ісаєвича (1936-2010), уродженця с. Верба Дубенського району, Я. Запасака, Є. Немировського, І. Мицька та інших.

“Загальна історія книги” є у музеї книги і друкарства місцевого історико-культурного заповідника, в бібліотеках. І ті, хто цікавиться книговидавництвом із найдавніших історичних епох до XVIII століття,

не повинні її оминати, написану “видатною особистістю і світилом бібліотекознавства” [9], як висловлюються фахівці-дослідники. Його прізвище також повинне згадуватись у переліку тих, хто сказав своє авторитетне слово про перших острозьких друкарів і їхні пам’ятні книжкові видання.

Література

1. Глосене А. Воспоминание о профессоре Владимирове // Библиография. Научный журнал. – Москва. – 2005. – №4. – С. 84-87.
2. Владимиров Л. От “Апостола” И. Федорова к “Постилле” Даукаши // Полиграфическое производство. – Москва. – 1954. – №2; Франциск Скорина – первопечатник вильнюсский. – Вильнюс. – 1975 і журнал “Книговедение”. – Москва. – 1979. – №7 тощо.
3. Владимиров Л. Всеобщая история книги. – Москва. – 1988. – 312 с.
4. Библиотековедению нужны признание и любовь: воспоминания о Льве Владимирове. – Вильнюс. – 2005. – 218 с.
5. Владимиров Л. Всеобщая история книги. – С. 256.
6. Там само. – С. 250.
7. Там само. – С. 251.
8. Там само. – С. 252-254.
9. Холма Б., Шенберга Р. Вспоминая Льва Ивановича Владимирова // Библиотековедение. – Москва. – 2006. – №4. – С. 126-127.

Висвітлення деяких питань видавничої справи древнього Острога у дослідженні Л. І. Владимірова "Загальна історія книги" (1979)

